

Kako pastoralne djelatnike učiniti osjetljivima za crkvenu glazbu?

Mr. sc. Žarko Relota

U sklopu Dana crkvene glazbe održanih 12. i 13. travnja 2007. godine u Zagrebu s temom *Musica sacra – sredstvo evangelizacije* mr. sc. Žarko Relota održao je zanimljivo predavanje koje može potaknuti i širu crkvenu javnost na promišljanje odnosa pastoralnih djelatnika prema glazbi u Crkvi.

Zahvaljujem organizatorima ovih susreta što su među predavače uvrstili i mene, ali ne krijem da im se pomalo zbog toga čudim, jer ja više nisam izravno vezan uz pastoral, gdje se može njegovati i promovirati crkvena glazba, a sa sluhom, otkad sam operirao uho, imam određenih problema, pa mi je razina pjevanja i osjećaja za glazbu na razini sevdaha, tamburice i mandoline.

Osim toga, iako mi je naslov teme prilično jasan, nije mi jasno tko su pastoralni djelatnici i što se sve smatra crkvenom glazbom. Potrudio sam se da nekako dođem do definicije crkvene glazbe, ali tko su sve pastoralni djelatnici i što se sve može svrstati pod taj nazivnik, ni sad mi nije jasno.

Dopustit ćete mi da ne pričam previše o liturgijskoj glazbi, jer kad bih se ne znam koliko spremio za to, mnijenja sam da vi sve to već znate. Tema je relativno jasna i izazovna, može se čak reći i polemična, pa joj tako treba i pristupiti. Moj pristup je uvijek jasan: *ne quod licet Iovi non licet bovi, već popu pop, a bobu bob*, tj. nastojat ću kao neki kvazi pastoralac iznijeti svoje viđenje je li i, ako jest, u kojoj mjeri moguće pastoralne djelatnike učiniti osjetljivima za crkvenu glazbu te istaknuti sasvim otvoreno probleme koje ja primjećujem.

Na probleme ne gledam vašim, već svojim očima, tj. na probleme gledam općenito, odnosno one s kojima se su-

očavate vi kao crkveni glazbenici, na probleme s kojima se suočavaju pastoralni djelatnici i na probleme s kojima se suočava zajednica okupljena na liturgijskom skupu.

Dopustit ćete mi isto tako da se malo odvojim od svoje fratarske haljine ili svećeničkoga kolara, a to znači da se odvojim od diplomatskog izražavanja, govora u rukavicama i mudrog bježanja od problema te da progovorim konkretno.

No da se ne izgubimo i ne počnemo »svadati« već u uvodnim riječima, idemo mi naprijed barem pokušati nešto reći.

1. Kako?

Kad se u govoru postavi pitanje kako nešto učiniti onda bi odgovor trebao glasiti tako što... Kako doći u Zagreb? Tako što ćeš izabrati put koji tebi paše i sredstvo koje je tebi najpogodnije. Kako ih učiniti osjetljivima? Samo pitanje daje do znanja da pastoralni djelatnici nisu osjetljivi za crkvenu glazbu i da bi tu trebalo nešto učiniti. Kad bi ta konstatacija i bila točna (a ja joj ne bih dao za pravo) ostaje dakle pitanje što učiniti. Tko će to učiniti? Na koji način?

Kako vidite preda mnom su samo pitanja i ja osobno nisam siguran da netko može dati kvalitetne odgovore na njih.

Razmišljajući o tom prvo što mi je palo na pamet jest sljedeće. To ti je

ŽARKO RELOTA rodio se 9. listopada 1966. u Busovači, u Bosni i Hercegovini. Završio je Klasičnu gimnaziju na Šalati, nakon čega se upisao na Filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Nakon dvije godine studija, u Rimu upisuje teologiju na Papinskom sveučilištu Antonianum. Po završetku studija radio je neko vrijeme u Zagrebu i Splitu, a 1995. ponovno je otišao u Rim, gdje je magistrirao iz pastorala obitelji. Od 1998. župnik je u zagrebačkoj župi svetog Antuna Padovanskog na Svetom Duhu. Trenutno vrši službu vojnog kapelana u sklopu Vojnog ordinarijata.

isto kao kad bi časne sestre klarise htio oduševiti za nogometnu utakmicu Bannova Jaruga – Popovo Polje? Možda one i bi, ali nemaju priliku za to. Kako slona oduševiti za lagani ples u dvorani popločanoj keramikom? Možda on i bi, ali nije kriv što je slon.

Zašto navodim ovako grube usporedbe? Upravo zbog činjenice da naglasim kako ovdje nešto ne štima, nešto nije u redu. S kim nije u redu? S pastoralnim djelatnicima? Voditeljima zborova? Crkvenom glazbom?

Kad se u govoru postavi pitanje kako nešto učiniti onda bi odgovor trebao glasiti tako što... Kako pastoralne djelatnike učiniti osjetljivima za crkvenu glazbu? Samo pitanje daje do znanja da pastoralni djelatnici nisu osjetljivi za crkvenu glazbu i da bi tu trebalo nešto učiniti.

Onima koji na njoj pretjerano inzistiraju? Opet pitanje na koje će svaka zainteresirana ili »prozvana« strana odgovoriti na svoj način.

Kad nešto nije u redu onda se to pokušava staviti u red. Tu sada nastaju najveći problemi. Koga staviti u red: pastoralne djelatnike, voditelje zborova ili crkvenu glazbu? Za prve nisam siguran da je to moguće, a ni drugi nisu nimalo popustljiviji. Ja sam iz Bosne pa to smijem reći: kao da imate dva Bosanca međusobno sučeljena, a svaki je uvjeren da radi ispravno.

2. Je li došlo vrijeme za promjene?

Valja nekoga, a i nešto mijenjati. I liturgijsku glazbu i voditelje zborova i pastoralne djelatnike. Ili barem, u najmanju ruku, valja mijenjati njihov međuođnos, s tim da sve zainteresirane strane budu spremne na to.

Možda je moguće ublažiti donekle kriterije liturgijske glazbe, ako bi to pomoglo da pastoralni djelatnici postanu osjetljivijima za crkvenu glazbu. Naravno, pritom ne mislim da je moguće mijenjati načelo da pjesme

moraju odgovarati duhu liturgijskog vremena i čina, ili načelo po kojem je tekst crkvene pjesme duhovnog, a ne svjetovnog sadržaja i da treba biti u skladu s katoličkim naukom te da u liturgiji nije dopušteno koristiti glazbu koja nema nikakve liturgijsko umjetničke vrijednosti. Ali ako prihvatimo činjenicu da je glazba jedan od najuspješnijih načina da se okupljene vjernike potakne na aktivno sudjelovanje u liturgiji, onda moramo tražiti oblike pjevanja koji neće povrijediti

načelo, a u isto će vrijeme animirati naše vjernike. Jednako tako ako prihvatimo činjenicu da glazba stvara zajednicu, da doprinosi blagdanskom ozračju i raspoloženju, onda moramo tražiti oblike glazbe koji će to uistinu ostvariti, tj. glazbu koja će biti pomoć liturgiji, u službi liturgije, glazbu koja će se prilagoditi liturgiji, jer *actuosa participatio fidelium* zahtijeva da glazba pomogne liturgijskom skupu da se izrazi. Samo tako ona će biti *ancilla liturgiae*¹.

Usudujem se zbog toga citirati papu Pija X., koji je izražavajući svoje nezadovoljstvo glazbom u liturgiji i koncertnim misama napisao s velikom dozom ironije sljedeće stvari: »Narod se sve više dosađuje tijekom dugih liturgijskih službi, ali, da bi se udovoljilo ukusu puka, svečana misa mora dugo trajati. Prije pjevanja moraju postojati duge simfonijske predigre, pjevanje se mora prekidati beskrajnim međuigrama i, da bi se sviđela glazba, barem se dvadesetak puta treba ponoviti gloria ili laudamus, gratias ili Domine, a da se i ne spominju tisuću ponavljanja

credo.«² (citirano iz knjige prof. I. Šaška, *Liturgijski simbolički govor*, GK, Zagreb, 2004.).

Ako bismo s malom dozom objektivnost htjeli komentirati samo ovaj citat djelomice vidimo uzroke problema. Ja ih promatram na četiri razine, o kojima ću u daljnjim rečenicama progovoriti poneku riječ. Te razine jesu:

1. *Nedovoljna poučenost* svih zainteresiranih strana o liturgiji, o crkvenoj glazbi za liturgiju te o važnosti sudjelovanja cjelokupne zajednice u liturgijskom slavlju.

2. *Nejasnoća* što je u liturgiji najvažnije.

3. *Konstantna potreba* crkvenih glazbenika da od crkve naprave koncertnu dvoranu.

4. *Nedovoljno poznavanje vremena* u kojem živimo i nerado prihvaćanje promjena.

3. Desakralizacija (ili) pretjerani individualizam? Je li o tome riječ?

Vjerujem da je svakomu župniku i župnom vikaru, svakomu pastoralnom djelatniku u užem smislu te riječi, jasno, ipak, što je liturgijska glazba te koja je njezina vrijednost. Teško mi je povjerovati da postoji pastoralac kojemu nije stalo do liturgijske crkvene baštine, sklada, reda i ljepote koju liturgijska glazba daje liturgijskom slavlju. Znaju pastoralci da bez glazbe nema slavlja, da je ona i kulturološki duboko ukorijenjena u dušama naših vjernika. Ali, unatoč tomu, zna se dogoditi da pastoralci kritiziraju voditelje zborova koji izvode samo liturgijsku glazbu u liturgijskim slavljinama.

Ne kritiziraju pastoralni djelatnici crkvene glazbenike zato što ne bi razumjeli suvremena kretanja i želje suvremenih ljudi, već je riječ, za moj pojam, o nečemu mnogo dubljem.

Valjalo bi se naime puno puta staviti u kožu pastoralnih djelatnika, pa razmišljati o ovoj temi. Nije ni njima lako. Crkva i naše župne zajednice sve više

postaju malo stado. Puno svećenika je sretno kad vidi da barem nekoga ima u crkvi i kad ima nekoga tko je voljan pjevati, pa se ne zamara koje pjesme pjeva i kako ih pjeva. Ne da ne bi voljeli da se pjeva ono što se treba ili kako se treba, ali želje su jedno a stvarnost drugo. Isto tako puno svećenika probalo je i tamo gdje ima djece oduševiti ih za crkvenu glazbu liturgijskoga tipa. Kad vidi da zbog pojedinih pjesama i to malo djece odlazi i ne može ih se više dobiti, radije se ide »linijom manjeg otpora« ili pastoralnom razboritošću pa se želi sačuvati i to malo negoli nemati ništa.

Jednako vrijedi i za mlade. Njima danas, s obzirom na (ne)kulturu repa, bluza ili tehno glazbe u kojoj živimo, više odgovaraju pjesme nabijene ritmom. Svima nam je jasno da ne treba gledati samo na to što njima paše, ali valja biti pastoralno razborit i osjetljiv i ne otjerati ono što se teškom mukom zadržalo u crkvi te pomalo gajiti osjećaj za liturgijsku glazbu, odnosno postupno odgajati da svaka glazba nije glazba za liturgiju.

Osjetljivost za crkvenu glazbu osjetljivost je za liturgiju. Međutim kad takvo nešto kažem, onda želim pobuditi na razmišljanje da nije svatko jednako osjetljiv ni za liturgijsku glazbu ni za liturgiju. Ne doživljavamo svi sve, pa tako ni ove dvije stvarnosti na identičan način. Mi se možemo pretvarati da to nije tako, ali većini naše djece, mladima, pa čak i odraslima, naša liturgija je dosadna i monotona. Nekima, ovo sad govorim iz dugogodišnjega pastoralnog iskustva, i zbog liturgijske glazbe u liturgiji, odnosno preciznije rečeno zbog nedovoljno kvalitetne liturgijske glazbe u liturgiji. O tome da li se ona može drugačije pripremiti i učiniti interesantnijom ovdje nećemo. A kad smo već kod dosade (neka mi nitko ne zamjeri što koristim upravo taj izraz) onda mnogi smatraju da će

je učiniti interesantnijom time što će poraditi na »življem« obliku pjevanja, odnosno što će posegnuti za pjesmama koje u sebi imaju puno ritma i »probude iz mrtvila« sudionike liturgijskih slavlja. Osobito to vrijedi za mise s djecom. Misli se, bolje rečeno vjeruje se, da su one nezanimljive ako se ne pjeva na djeci prikladan način, a prikladnim se proglašava samo ono što u sebi ima puno ritma i života, što je dinamično.³

Isto tako, kad je riječ o mladima, još uvijek nismo pronašli adekvatne metode da ih okupimo oko osobe Isusa Krista u crkvi, pa onda »lovimo« one koji nešto malo znaju svirati i pjevati, pa se s njima, nažalost gotovo isključivo preko šansona pokušava oformiti neke zborove. Radi se inverzivni proces. Umjesto da ih pokušamo okupiti i onda odgojimo za ispravno sudjelovanje u liturgiji, mi ih najprije uključimo u liturgiju te ju tako nikada ne uspijemo doživjeti u pravom svijetlu.

Ovdje bi se moglo otvoriti i veliko pitanje karizmatičkih seminara i glazbe i pjesama koje se na tim seminarima propagiraju i pjevaju, tipično protestantske osebnosti, vrlo siromašnog sadržaja, primjerenijih zabavi i igri, sklonijih spektaklima i ekshibicijama negoli nekom skupu vjernika, ali to su problemi za neke druge instance. Dat ću sebi slobodu usput samo reći da nisam nigdje pronašao glede toga bilo kakav komentar nekoga od crkvenih glazbenika⁴ u kojem bi se osvrnulo na tu činjenicu i reklo da svaka glazba nije liturgijska glazba. Takvo što može me dovesti do zaključka da su i crkveni glazbenici ponekad makijavelistički raspoloženi i da selektivno pristupaju ovom problemu.

Profesor Šaško o toj problematiki je kratko progovorio i naglasio sljedeće: »Ljudi se lako mogu složiti da glazba sjedinjuje, zbližava ljude i svjetonazore, ali se u našoj crkvenoj praksi do-

godu često da glazbena pitanja dijele vjernike na konzervativne i napredne, na zatvorene i otvorene, na one koji usvajaju nove glazbene forme i na one koji nostalgично gledaju unatrag.« I nastavlja: »Crkva ne može dopustiti niti svakovrsnu banalizaciju, niti jednoličnu fosilizaciju.«⁵

Činjenica jest da se mi danas susrećemo s izraženijim osjećajem za duhovnu glazbu nego li za liturgijsku, ali ostaje otvoreno pitanje treba li žrtvovati duhovnu na račun liturgijske, odnosno udaljiti vjernike senzibiliziranije za duhovnu glazbu iz naših liturgijskih slavlja!? Želim reći da glazbi treba pristupati fenomenološki, jer je glazba uistinu fenomen, koji se ne može samo racionalno promatrati, već ju treba analizirati i s emotivnog aspekta, budući da je ona odraz i uma i srca i duše. Možda ne bi bilo zгорега razmišljati o promijenjenom povijesnom, obrednom i slavljeničkom kontekstu.

4. Zanemarenost ili zapostavljenost crkvene glazbe

Naslov ove teme i gore navedene realnosti daju naslutiti da je liturgijska glazba zapostavljena i zanemarena. Iako moje poznavanje prilika u našoj Crkvi mene osobno ne dovodi do takvog zaključka, činjenica jest, ipak, da se sve manje njeguje liturgijska glazba gregorijansko-koralne osobitosti, ali se ona obnavlja u svojem pučkom pjevanju. Koliko će se uspjeti vratiti ju tamo gdje joj je mjesto puno ovisi i o vama, crkvenim glazbenicima. Postoji crkvena Dora – Uskrsfest – na kojem se mladi zborovi predstavljaju sa svojim šansonama. Oprostite na pitanju, ali gdje je vaš festival kojim biste promovirali crkvenu glazbu? Savjet mene kao nekog pastoralca vam je da se požurite, jer ako štogod ne učinite, bit će plesa i zabave do mile volje. Nije

ni čudo, jer glazba je, prema Svetom pismu, sredstvo komunikacije između Boga i čovjeka, a kad mladi vide da je ta komunikacija malo zapela, onda ju na svoj način intenziviraju te na taj način odaju dojam duboke proživljenosti.

Nama ostaje da se nakon svega rečenoga zapitamo u kojoj mjeri liturgijska glazba doprinosi aktivnom sudjelovanju sudionika liturgijskoga skupa. Ovo pitanje nije zanemarivo i njime bi se valjalo pozabaviti, jer unatoč prevelikoj pasivizaciji naših vjernika u liturgijskom slavlju, ipak, u glazbenim točkama rado bi sudjelovali, ako im se za to pruži prilika. I oni žele biti važni.

S druge pak strane usudujem se reći da naši zborovi koji njeguju liturgijsku glazbu nisu uvijek svjesni činjenice da je zbor u crkvi radi bogoslužja, a ne obratno. Neki dirigenti često žele biti važniji od predslavitelja euharistij-

skog skupa, a pjevanje se ponekad želi nametnuti kao dodatni, a ne sastavni dio liturgijskoga slavlja. Iz toga često izvire i zadržke pastoralnih djelatnika prema liturgijskom pjevanju. A kad se svemu tome još pridoda i činjenica da je vrlo često ponašanje članova zborova koji gaje liturgijsku glazbu koncertnog tipa, tj. kad odrade svoju rolju ne razmišljaju da i drugi imaju svoju, već očekuju aplauz pa da mogu izaći popušiti cigaretu, zatim ne sudjeluju u čitavome liturgijskom slavlju, već samo u onim dijelovima u kojima se osjećaju važnim akterima, pa umišljeni elitizam i da ne nabrajam ovakve dalje, onda se puno puta i ne čudim pastoralnim djelatnicima što radije prihvate *tamburanje* uz oltar, nego ekshibicionističke solističke izvedbe pojedinaca, koji nakon završene izvedbe kor pretvaraju u *parlaonicu* ili *tračaonicu*.

Često se pastoralni djelatnici iskreno pribojavaju pjevanja u liturgiji, jer više i sami ne znaju što je pravo, čemu dati prednost, do koje mjere popuštati, s obzirom da živimo u vremenu u kojem se po crkvama izvodi svakojaka glazba: šlagersko-šansonska, protestantsko-ekshibicionistička, pučka, koralno-gregorijanska. Puno bi lakše bilo senzibilizirati pastoralne djelatnike za crkvenu glazbu i liturgijsko pjevanje ako bi to pjevanje bilo primjereno pojedinome liturgijskom činu. To govori Konstitucija: »Bit liturgijske glazbe je da stvara klimu u kojoj će čovjek doživjeti susret s Bogom.« Čim netko u crkvi pjeva za sebe, za publiku, za nečiji užitak, a ne za i na slavu Božju, to se odmah prepoznaje i redovito ne prihvaća. Larpurlartizam nije dobro prihvaćen od pastoralnih djelatnika.

Iako se može reći da svi mi pastoralni djelatnici nismo dovoljno educirani s obzirom na liturgijsku glazbu, ne možemo prihvatiti činjenicu da se često u glazbenim elementima liturgijske čine pretvara u privatne i da se često zaboravlja da su liturgijski čini službeno bogoštovlje Crkve, tj. svih vjernika okupljenih oko predvoditelja slavljaja sa željom da se svi zajedno okupe oko Isusa Krista. O tome govori i *Musicam sacram* te potiče na razmišljanje riječima da nema ništa svečanije u liturgijskim slavljinama od zajednice koja pjesmom izražava svoju pobožnost i svoju vjeru (usp. br. 5).

Tražeci po internetu nešto na ovu temu našao sam sljedeću rečenicu: »Liturgijska glazba nema cilj u samoj sebi, nije tu radi čistog izvodenja, ni radi estetskog užitka isključivo, nego je ona doprinos istinskom susretu ljudi s Bogom, kao pojačanje, produbljenje, potpunije ostvarenje saveza ljudi s Bogom u zajednici vjere. Glazba dakle postaje čujni znak nevidljivih duhovnih vrijednosti, postaje pravi sakramentalni znak susreta vjernika

s Bogom. Svrha liturgijskog pjevanja jednaka je svrsi liturgije: slava Božja i posvećenje vjernika. Kao takva, glazba je istinska pomoć liturgiji, pogotovo jer ima sve »privilegije« liturgijskih znakova, štoviše, ona je sastavni dio liturgije, pa je stoga i podložna svim znakovima liturgije. Tako Uputa za ispravnu primjenu konstitucije o sve-toj liturgiji *Liturgicae instaurationes* navodi osobine po kojima glazba kao zvučni znak postaje i liturgijski znak. Glazba stoga mora biti:

– potpora molitve,

.....
Često se pastoralni djelatnici iskreno pribojavaju pjevanja u liturgiji, jer više i sami ne znaju što je pravo, čemu dati prednost, do koje mjere popuštati, s obzirom da živimo u vremenu u kojem se po crkvama izvodi svakojaka glazba: šlagersko-šansonska, protestantsko-ekshibicionistička, pučka, koralno-gregorijanska. Puno bi lakše bilo senzibilizirati pastoralne djelatnike za crkvenu glazbu i liturgijsko pjevanje ako bi to pjevanje bilo primjereno pojedinome liturgijskom činu.

– izraz Kristova misterija,
– urešena svetošću i dobrim oblikom,
– mora odgovarati duhu liturgijskog čina i biti u skladu s naravi pojedinih njegovih dijelova,
– ne smije biti zaprekom djelatnom sudjelovanju svih prisutnih vjernika,
– mora pažnju i osjećaj upravljati prema svetom činu koji se vrši.

Stoga se svi oblici i vrste svete glazbe koji ispunjuju svoju služiteljsku ulogu (*munus ministeriale*) u liturgiji mogu upotrijebiti u bogoslužju.«

Sve ovo spominjem samo zbog toga jer smatram da su »problemi« oko zanemarenosti liturgijske glazbe nastali onda kad ona više nije ispunjavala svoju ulogu, tj. kad nije, kako kaže *Sacrosanctum Concilium* »u službi molitve, promicanja zajedništva i kada ne pridonosi doživljaju svečanosti«. Činjenica jest i to da je većina pastoralnih djelatnika, kad je

o glazbi riječ, naučila samo onu Augustinovu »tko pjeva dvaput moli«, pa su onda na pjesmu i svirku tjerali sve i svakoga te su time liturgijsku glazbu pretvorili u bilo što. Gledali su na to kao prednost i povodili se za riječima Katekizma Katoličke Crkve, koji kaže da »pjevanje i glazba vrše ulogu znaka to izrazitije što su uže povezani s liturgijskim činima, prema trima glavnim kriterijima: izražajna ljepota molitve, jednostušno sudjelovanje zajednice u predviđenim trenucima i svečanost samoga slavlja« (KKC 1157). Budući

da je ovim trima kriterijima teško udovoljiti u gregorijanskom koralu (rijetko koja liturgijska zajednica, da ne kažem nijedna nije za to odgajana). Konstitucija o liturgiji Drugoga vatikanskog sabora kaže »neka se brižljivo njeguje pučko vjersko pjevanje da glasovi vjernika mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama i u samim liturgijskim činima« (SC 118).

Umjesto zaključka nekoliko prijedloga

Jedna lijepa izreka kaže: »Ima nešto teže od ne biti kako treba, a to je misliti da si kako treba.« U Crkvi, u pastoralu da i ne govorim, upravo je tako. Svi misle da su kako treba. Prema tome teško je nekome reći da ne radi kako treba i da ne njeguje pravu liturgijsku glazbu, jer smo došli do toga da se počelo vjerovati da je svaka glazba koja se koristi u liturgiji liturgijska, a to je velika opasnost i za liturgiju i za liturgijsku glazbu.

Mislim da je ovdje jedna od ključnih uloga pastoralnih djelatnika: aktivirati i angažirati naše vjernike za sudjelovanje u liturgiji. Tada bi pučko pjevanje postalo liturgijska glazba, gdje bi zbor bio samo predvodnik pjevanja i jamac kvalitetnog sudjelovanja u liturgiji.

Ako se uzme da je svrha liturgijske glazbe slava Božja i posvećenje vjernika, onda uopće ne bi smjelo biti teško odgovoriti na zadanu temu. Rekao bih da je to onda samo po sebi razumljivo te da treba pomoći onim pastoralnim djelatnicima koji, slijedeći svoje glazbene mediokritetske sposobnosti, dopuštaju da se u liturgiju uvodi sve i svašta.

Stoga se usuđujem pred vas iznijeti nekoliko prijedloga:

1. Pokušati stupiti u kontakt sa župnicima i »udobrovoljiti« ih da okupe sve pjevače u župnoj zajednici

3. Poticati unutar župne zajednice osnivanje liturgijske zajednice, koja bi se, među ostalim, bavila proučavanjem i njegovanjem liturgijske glazbe.

4. Organizirati natjecanje zborova koji njeguju liturgijsku glazbu ili neki takav oblik popularizacije liturgijske glazbe, barem s istim publicitetom kakav uživa »Zlatna harfa« ili »Uskrfest«.

5. Ne inzistirati na liturgijskoj glazbi kao na dekorativnom elementu liturgije, već kao na njezinu sastavnom dijelu, koje doprinosi sadržajnosti, bogatstvu, svetosti, komunitarnosti i meditativnosti liturgije.

6. Pokušati privoljeti tajništvo TPT-a da tema nekih od sljedećih tjedana bude upravo liturgijska glazba.

7. Vidjeti s autorsko-uredničkim timovima vjeronaučnih udžbenika mogućnost uvrštavanja liturgijske

našim župnim zajednicama: »Ako on može dugo propovijedati možemo i mi dugo pjevati.« Kao da je liturgija natjecanje između predvoditelja slavja i zbora tko će duže ili kompliciranije! I jednima i drugima trebalo bi biti na srcu međusobno dogovaranje o tome što će svatko sa svoje strane učiniti da liturgija bude ljepša, pobožnija, s više sudjelovanja...

3 Da bude jasno ja ovdje govorim o poteškoćama, a one se ne poklapaju do kraja s mojim mišljenjem. Ja sam pobornik liturgijske glazbe i bio bih sretan kad bi ona uspjela postati dominantna u našim liturgijskim slavljinama. Međutim moram se ovdje sjetiti i prelijepe biblijske zgode u kojoj Bog Mojsiju spominje da bi bilo dobro da se rastereti pa mu savjetuje da odredi desetnike, pedesetnike, stotnike... Međutim i nakon što je to učinjeno oni čuju da netko izvan njihova kruga propovijeda, netko izvan ovih određenih. Što im Mojsije odgovara: »O, kad bi sav narod prorokovao.« Što želim reći? O, kad bi svi naši vjernici danas dolazili u crkvu samo radi Krista i liturgijske glazbe! Ali dok ne odgojimo za liturgiju, ne možemo ni za liturgijsku glazbu, a do tada neka bude: »O, kad bi svaki vjernik pjevao!« Spomenut ću ovdje i poznatu Augustinovu »u necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas« (u važnim stvarima jedinstvo, u sumnjama sloboda, a u svemu ljubav). Kažu da je ova misao blagopokojnom papi bila vrlo važna. I ja bih volio da svima nama ona bude na srcu. Pastoralnim djelatnicima je upravo ovo bitno. Odatle izlazi načelo pastoralne razboritosti. Nadam se da će ovo postati načelo i liturgijsko-glazbene razboritosti.

4 To ne znači da tih komentara nije bilo. Moguće da jest, ali ja se osobno nisam tom problematikom previše bavio, pa stoga i ne mogu ovdje potkrijepiti svoje stavove citatom nekoga našeg crkvenog glazbenika s obzirom na navedenu problematiku.

5 I. Šaško, *Liturgijski simbolički govor*, Glas Koncila, Zagreb, 2004., str. 69 – 70.

Svrha liturgijskog pjevanja jednaka je svrsi liturgije: slava Božja i posvećenje vjernika. Kao takva, glazba je istinska pomoć liturgiji, pogotovo jer ima sve »privilegije« liturgijskih znakova, štoviše, ona je sastavni dio liturgije, pa je stoga i podložna svim znakovima liturgije. Tako Uputa za ispravnu primjenu konstitucije o svetoj liturgiji *Liturgicae instaurationes* navodi osobine po kojima glazba kao zvučni znak postaje i liturgijski znak.

i održati im neke seminare ili predavanja o tome što je liturgijska glazba, što glazba za liturgiju, koja je njezina važna uloga u liturgijskom slavlju... Pritom treba voditi računa da se ne povrijedi nijedan crkveni zbor, odnosno osobe koje su se drage volje uključili u glazbenu animaciju svetih misa, bez poznavanja liturgijske glazbe.

2. U prigodi blagdana sv. Cecilije ili blagdana zaštitnika župe stupiti u kontakt sa župnicima i poći u župne zajednice te održati jedan pravi koncert liturgijskih pjesama na način kako bi se one mogle pjevati u pojedinim zajednicama.

pjesme u udžbenike i vježbenice i za svaku godinu dati kratke natuknice o liturgijskoj glazbi te neku liturgijsku pjesmu. ■

BILJEŠKE

1 Jamačno, dalo bi se poraditi na tome da se više razvija osjećaj aktivnog sudjelovanja vjernika u liturgiji i slušanjem. Čak i postoje crkve u koje vjernici dolaze na liturgijska slavja da bi poslušali liturgijsku glazbu i lije-plo pjevanje. Ne zamaraju se svojim glazbenim sudjelovanjem. Zapravo, oni sudjeluju slušajući i uživajući. Međutim to su rijetki primjeri.

2 Taj problem o kojem je govorio papa Pio X. i danas je izražen, ali se više ne verbalizira tako ironično kao što je on učinio. Danas, naprotiv, često se zna čuti opaska od strane voditelja zborova liturgijskog pjevanja u